

Activitat de
recerca
ESO

“Descobreix l’arqueologia” Guió pel professorat

Ajuntament de
Cerdanyola del Vallès

Museu Ca n'Oliver

Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver

C/ València, 19

08290 - Cerdanyola del Vallès

Telèfon: 93 580 45 00

Fotografies

Copyright : Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver

Ajuntament de Cerdanyola

Informació pràctica visita Ca n'Oliver

Amb el seu programa educatiu, el Museu de Ca n'Oliver convida les escoles i instituts a fer que els seus infants i joves s'acostin a descobrir diversos aspectes sobre la cultura ibèrica a través del poblat ibèric de Ca n'Oliver. La proposta educativa s'adreça tant a l'Educació Primària com a l'Educació Secundària Obligatòria i Batxillerat.

Les activitats, visites i tallers que es duen a terme des del Museu de Ca n'Oliver estan destinades a afavorir el coneixement del nostre passat, amb el patrimoni com a eina d'aprenentatge i recurs per a l'educació. Aquesta guia té l'objectiu de compartir amb els docents tots els aspectes que s'han considerat en el disseny de la proposta per tal de preparar la visita i facilitar el seu aprofitament a l'aula.

Com reservar l'activitat

Per tal de programar les diferents activitats cal fer una reserva prèvia posant-se en contacte amb el Museu de Ca n'Oliver:

- a través de la pàgina web: <http://www.museucanoliver.cat/>
- per mail: museucanoliver@cerdanyola.cat
- per telèfon: 93 580 45 00
- Centre Educatius de Cerdanyola del Vallès: a través del programa Cerdanyola Educa www.cerdanyola.cat/educa

Informació pràctica visita Ca n'Oliver

On som i com arribar

Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver

C/ València, 19

08290 - Cerdanyola del Vallès

Com arribar

En transport públic:

RENFE rodalies línies C-4 i C-7

AUTOBUSOS INTERURBANS: Sarbús línies E-3, A-4, A-7 i B-2 i B-4

URBANS: 1 i 2

En transport privat:

AP-7 (B-30)

C-58

El poblat ibèric de Ca n'Oliver

El Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver és un conjunt patrimonial format per un museu i un jaciment arqueològic que es troben al cim del turó de Ca n'Oliver de Cerdanyola i que forma part dels darrers contraforts de la serra de Collserola.

A mitjans del segle VI aC va desenvolupar-se la cultura ibèrica, repartida en tribus, en una franja costanera de la Península Ibèrica des del sud de França fins a Andalusia. Aquesta cultura neix com a resultat de l'evolució dels pobles de l'edat del ferro que ja vivien en aquestes contrades gràcies als contactes amb els pobles vinguts de la Mediterrània, especialment fenicis i grecs. Ca n'Oliver va ser un important centre d'acumulació d'excedent agrícola de la tribu dels Laietans, que va ser la base d'un actiu comerç amb els pobles de la Mediterrània (cartaginesos, grecs i, més tard, romans). El poblat de Ca n'Oliver, que va estar habitat entre el 550 i el 50 aC, presenta una estructura urbana en terrasses que s'adapta al turó des del qual, les elits que residien, controlaven un ampli territori de la plana vallesana on hi havia altres assentaments de menor entitat.

El poblat està museïtzat i s'hi han reproduït tres edificis ibèrics d'èpoques i funció diferents. La visita ens permet descobrir com era un poblat ibèric encimbellat amb els seus barris i carrers, el seu sistema de defensa, la seva evolució, la tipologia dels habitatges i dels espais artesans, el camp de sitges on s'emmagatzemaven els cereals i molts aspectes relacionats amb la vida quotidiana dels seus habitants.

El Museu de Ca n'Oliver

El Museu s'aixeca a l'interior d'una antiga pedrera de tal manera que s'integra en el turó i en recupera el perfil original. El Museu està dividit en dues plantes i una terrassa. A la planta baixa es troben els magatzems, la biblioteca i la part tècnica. Al primer pis hi ha dues sales d'exposició. A la permanent s'hi exposen més de 500 objectes trobats a les excavacions arqueològiques dels jaciments de Cerdanyola, la majoria procedents del poblat de Ca n'Oliver. L'altra sala és un espai on s'exhibeixen les exposicions temporals que acull el museu.

La visita a l'exposició, "Cerdanyola, terra d'ibers", ens permet conèixer l'origen i evolució de la cultura ibèrica, l'organització i composició de la societat, la relació entre les comunitats humanes i el seu entorn natural i el món de les creences, entre d'altres aspectes. A més de les troballes arqueològiques, l'exposició compta amb els audiovisuals, els interactius i d'altres recursos expositius per tal d'endinsar-nos en la cultura ibèrica. Però més important, a través del menjar, els vestits, les feines i l'escriptura, ens ajudarà a entendre com vivien i com era la vida quotidiana de les dones, els homes, la gent gran o els infants que van viure al territori on avui dia hi vivim nosaltres.

Guió didàctic “Descobreix l’arqueologia”

L’arqueologia és una ciència que permet reconstruir el passat, estudiant les evidències materials deixades per cultures del passat. De vegades aquestes restes són visibles en forma de ciutats senceres, teatres, aqüeductes, ... Però d’altres només en queden les restes i estan soterrades pel pas del temps. És llavors quan entren en acció els protagonistes de la nostra activitat: els professionals de l’arqueologia. Aquestes persones són les que s’encarreguen de buscar, interpretar i explicar-nos què va passar per ajudar-nos a entendre, de vegades, el que passa a l’actualitat.

La feina d’un professional de l’arqueologia és diversa i no es limita només a l’excavació del jaciment. Si les restes no són visibles, cal prospectar i, una vegada trobat un jaciment, cal excavar-lo. Amb l’ajut del mètode estratigràfic, s’ha d’excavar capa per capa començant per la superior, parant atenció en les estructures que es poden recuperar i els objectes que van apareixent. És un procés molt meticulós, ja que cal enregistrar tots els materials per poder-los passar al laboratori on els observaran, analitzaran, dibuixaran i estudiaran per tal de poder esbrinar els secrets que els envolten. Però aquesta informació no es reserva només pels científics: cal donar-la a conèixer a tot el públic. Per això, a banda de les publicacions d’àmbit científic, cal realitzar una tasca de difusió que va des de l’exposició de la troballa al Museu fins a la redacció de material divulgatiu per tal que pugui ser contemplat per tothom i que aquest coneixement es socialitzi.

El jaciment de Ca n’Oliver és un exemple viu d’investigació arqueològica: més de 30 anys d’excavacions i estudi sobre el poblat ibèric ha permès recuperar moltes estructures i objectes. Alguns d’ells estan exposats al Museu de Ca n’Oliver per tal que tothom en pugui gaudir. D’altres encara esperen al laboratori per tal que els professionals de l’arqueologia desxifrin els seus misteris. Ens ajudes a fer-ho?

1. Objectius didàctics

- Descobrir el Museu i el jaciment de Ca n'Oliver.
- Entendre què és una excavació arqueològica.
- Introduir la metodologia arqueològica.
- Conèixer la cultura i les formes de vida ibèriques.
- Posar en valor l'arqueologia com a ciència que ens ajuda a entendre el passat.
- Aprendre els diferents passos d'una recerca.
- Treure conclusions generals raonades a partir de la informació que s'ha rebut i del treball desenvolupat.
- Utilitzar i ampliar diferents nocions relacionades amb el temps passat i present.
- Reconèixer les diferents activitats econòmiques a l'època ibèrica.
- Identificar objectes arqueològics.
- Descobrir l'urbanisme del poblat de Ca n'Oliver.
- Exposar les conclusions a les que arriba cada grup de treball.
- Habituar-se a l'estudi científic d'un període històric.
- Tenir una actitud de rebuig davant l'espoliació de béns artístics i arqueològics.
- Tenir una actitud respectuosa a l'hora de fer una visita a un Museu.
- Valorar el patrimoni cultural com a herència i llegat dels grups humans i manifestació de la seva riquesa i diversitat.
- Reflexionar sobre la importància de conservar els monuments, font de coneixement de la història.
- Participar activament en el treball en grup, adoptant una actitud responsable, solidària, cooperativa i dialogant, argumentar les pròpies opinions i contrastar-les amb les dels altres.
- Utilitzar la llengua com a eina per construir coneixement, per comunicar-lo i per compartir-lo amb els altres.

2. Què cal saber abans de fer l'activitat?

Per tal d'aprofitar al màxim l'activitat de recerca proposem que l'alumnat prèviament treballi a l'aula alguns aspectes com ara els següents:

- Tenir idea del significat de la paraula "Arqueologia".
- Tenir nocions del què és una excavació arqueològica.
- Tenir nocions de la importància del poblat ibèric de Ca n'Oliver.

3. Descripció de l'activitat

L'activitat de recerca d'Educació Secundària Obligatòria està orientada al descobriment de la feina dels professionals de l'arqueologia i al mètode científic que s'utilitza en arqueologia. Ens trobarem a l'entrada del Museu de Ca n'Oliver on ens presentarem i s'explicarà l'activitat que durem a terme. A continuació farem una introducció sobre què és l'arqueologia i la feina dels professionals de l'arqueologia, amb el recolzament de les eines que s'utilitzen en una excavació. Ho acompanyarem amb diferents mostres de materials que podem trobar ja sigui en superficial (elements contemporanis), o en nivells arqueològics. Després anirem a visitar l'exposició permanent "Cerdanyola, terra d'ibers", on descobrirem els materials recuperats durant les excavacions al poblat de Ca n'Oliver i a altres jaciments de Cerdanyola. D'aquesta manera tindran un primer contacte amb els principals jaciments de la cultura ibèrica. Per finalitzar, farem una visita curta pel jaciment i veurem tres edificis reproduïts basant-se en els que es van trobar al jaciment.

L'activitat de recerca es desenvoluparà al jaciment; dividirem l'alumnat en cinc grups que hauran de treballar en cinc edificis. Alguns d'aquests edificis són en els que s'han basat per fer les cases reproduïdes. Hauran de localitzar quin edifici estan investigant i dibuixar-ne els murs per veure'n la complexitat. Després, situaran en el plànol els objectes localitzats per entendre quina funció tenien. Amb una tipologia de materials arqueològics, l'alumnat emplenarà una fitxa per tal de saber quins objectes són, la cronologia i la funció de l'edifici. Finalment cada grup exposarà els resultats de la seva recerca.

4. Competències bàsiques

Conviure i habitar el món

- Comprendre les accions humanes del passat i potenciar l'acostament a altres realitats socials històriques.
- Descriure, analitzar i valorar els canvis i les continuïtats i les causes i conseqüències d'algun esdeveniment històric a partir de les fonts arqueològiques.
- Desenvolupar un pensament crític i creatiu.
- Comprendre el concepte de temps històric.
- Analitzar i interpretar la interacció amb l'entorn.
- Participar en una activitat col·lectiva.

Competències comunicatives

- Elaborar el discurs propi de les ciències socials a partir de les competències lingüístiques, per donar sentit a la informació i construir coneixement.
- Descodificar i utilitzar diferents tipus de llenguatges per comprendre i interpretar la realitat.
- Utilitzar adequadament el vocabulari propi de les ciències socials.
- Desenvolupar l'empatia i interessar-se per conèixer i escoltar opinions diferents a la pròpia.
- Desenvolupar una actitud activa en relació a la conservació i preservació del patrimoni cultural, contribuint a donar-lo a conèixer.

Competències metodològiques

- Buscar, obtenir, seleccionar, organitzar i interpretar la informació a partir de fonts diverses.
- Distingir entre informacions rellevants i anecdòtiques.
- Contrastar la informació a partir de fonts diverses, comparant-la per tal de desenvolupar un pensament crític i creatiu.
- Desenvolupar estratègies en la resolució de problemes.
- Plantejar-se preguntes per desenvolupar un pensament complex i crític.

Competències personals

- Posar-se en contacte amb coneixements variats per tal de replantejar idees prèvies.
- Prendre decisions a partir de la reflexió.
- Contribuir a configurar la pròpia identitat personal social i cultural amb els referents culturals i històrics disponibles del seu entorn.
- Saber argumentar de forma lògica i coherent les explicacions dels conceptes i els fenòmens estudiats.

5. Continguts

- Adequació als coneixements previs de l'alumnat a través de preguntes.
- Aplicació de conceptes bàsics sobre la història antiga.
- Localització en el temps i en l'espai del món ibèric, analitzant alguns elements rellevants de la seva cultura.
- Obtenció d'informació a partir de l'observació del patrimoni.
- Visita a l'exposició permanent del Museu de Ca n'Oliver per conèixer alguns dels objectes recuperats gràcies a les excavacions arqueològiques.
- Visita al jaciment *in situ* per tal de tenir un primer apropament a la importància del jaciment.
- Desenvolupament d'un petit treball de recerca a partir de la situació i identificació de reproduccions al jaciment.
- Obtenció d'informació a partir de reproduccions.
- Anàlisi de l'urbanisme iber a partir de l'estudi del cas de Ca n'Oliver.
- Formulació d'hipòtesis a partir del material didàctic i de l'observació del patrimoni.
- Exercitació de l'empatia històrica i establiment de relacions entre el passat i el present.
- Valoració dels elements patrimonials d'època ibèrica a Catalunya.
- Valoració de la necessitat de protegir i preservar el patrimoni.

6. Conceptes

- El poblat i el Museu de Ca n'Oliver.
- L'arqueologia.
- Les ciències auxiliars de l'arqueologia.
- El mètode estratigràfic.
- La cultura ibèrica.
- L'estructura social.
- L'urbanisme.
- Les activitats econòmiques.
- La difusió del patrimoni.

7. Activitats d'aprenentatge

- Benvinguda al grup al Museu de Ca n'Oliver, on es donaran les pautes sobre l'activitat que es desenvoluparà.
- A partir de la xerrada introductòria copsarem els preconceptes de l'alumnat.
- Seguidament farem una visita guiada a l'exposició permanent del Museu de Ca n'Oliver. Amb aquesta visita, podran conèixer la feina dels professionals de l'arqueologia.
- El primer contacte amb el jaciment de ca n'Oliver serà la visita guiada per les edificacions més destacades.
- Amb l'activitat de recerca en cinc estances del jaciment amb reproduccions arqueològiques s'acostaran al mètode estratigràfic.
- Amb l'ajuda d'una tipologia i altres materials didàctics s'ompliran les fitxes de treball per tal de conèixer la funció i cronologia de l'espai.
- Gràcies a l'observació de la disposició dels objectes, es farà una hipòtesi sobre l'estructura on es trobava.
- Finalment, cada grup explicarà la seva recerca a la resta de la classe per tal de posar en comú l'activitat desenvolupada.

8. Recursos i materials

- Guió didàctic pel professorat.
- Dossier pedagògic pel professorat, que inclou propostes d'activitats anteriors i posteriors a la visita al Museu i jaciment de Ca n'Oliver i un quadern solucionat.
- Quadern de l'alumnat.
- Tipologia sobre els objectes que trobaran a l'excavació.
- Eines per poder excavar: pic, pala, aixada, garbell, cabàs, escombra, paletí, etc...
- Reproduccions i material arqueològic per poder fer l'activitat de recerca.
- Plafons amb imatges de diferents èpoques per poder fer un eix cronològic.

9. Fitxa de l'activitat

Nom de l'activitat:

Descobreix l'arqueologia

Horari de les activitats didàctiques: a concretar.

Durada total: 3 hores..

Cicle educatiu: Educació Secundària Obligatòria.

Nombre d'alumnes: 30 alumnes màxim per grup.

El docent haurà d'estar present durant l'activitat per tal d'acompanyar i supervisar el grup.

10. Consells pràctics:

- Cal procurar ser puntuals.
- Cal vestir amb roba i calçat còmodes.
- Cal parlar amb veu baixa durant l'activitat perquè visitarem un museu.
- Cal manipular el material didàctic amb molta cura.
- L'alumnat compartirà els materials per grup, i en tot moment n'han de ser responsables i tenir-ne cura.
- Cal animar l'alumnat a participar en totes les activitats de manera activa.

Ajuntament de
Cerdanyola del Vallès

Descobreix l'arqueologia
Quadern d'Educació Secundària- solucionari

Ajuntament de
Cerdanyola del Vallès

Museu Ca n'Oliver

Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver

C/ València, 19

08290 - Cerdanyola del Vallès

Telèfon: 93 580 45 00

Fotografies

Copyright: Museu i Poblat Ibèric de Ca n'Oliver

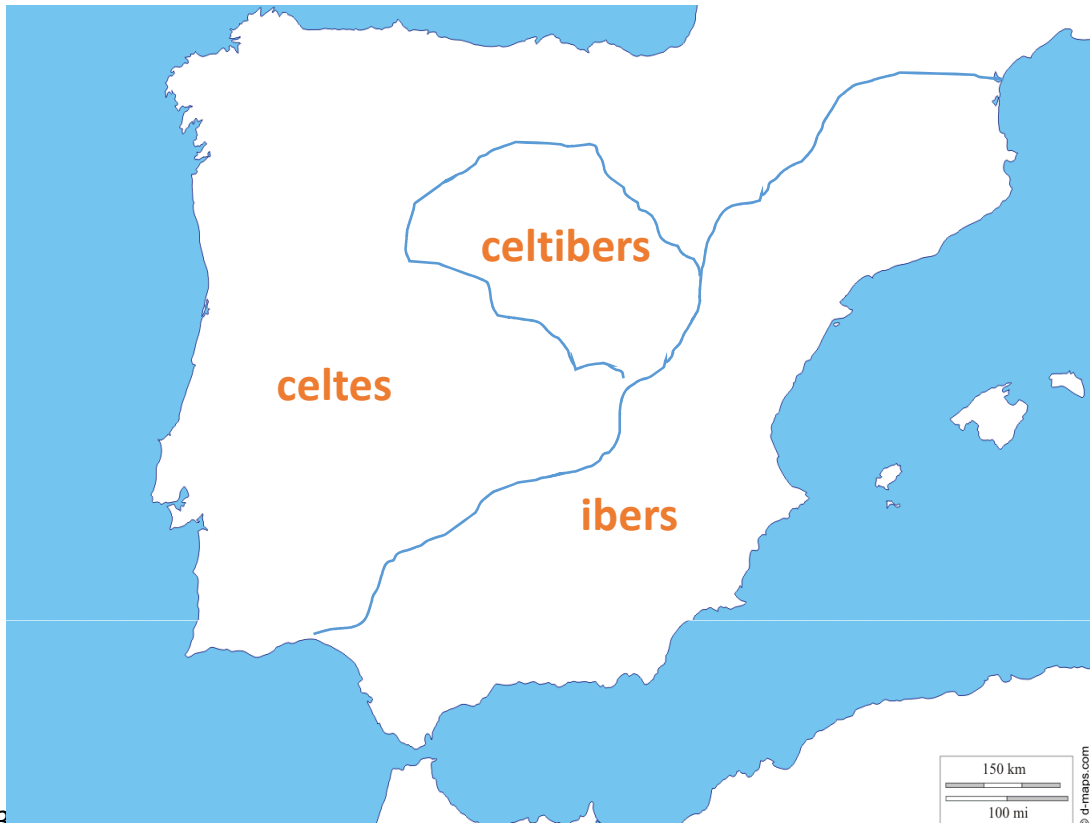
Ajuntament de Cerdanyola

Dibuixos

Francesc Riart

La cultura ibèrica

1. Busca informació del territori que ocupaven les tres grans cultures dels segles VI-II aC de la Península Ibèrica: ibers, celtibers i celtes.
2. Pinta la zona geogràfica que els correspon i posa-hi el nom.

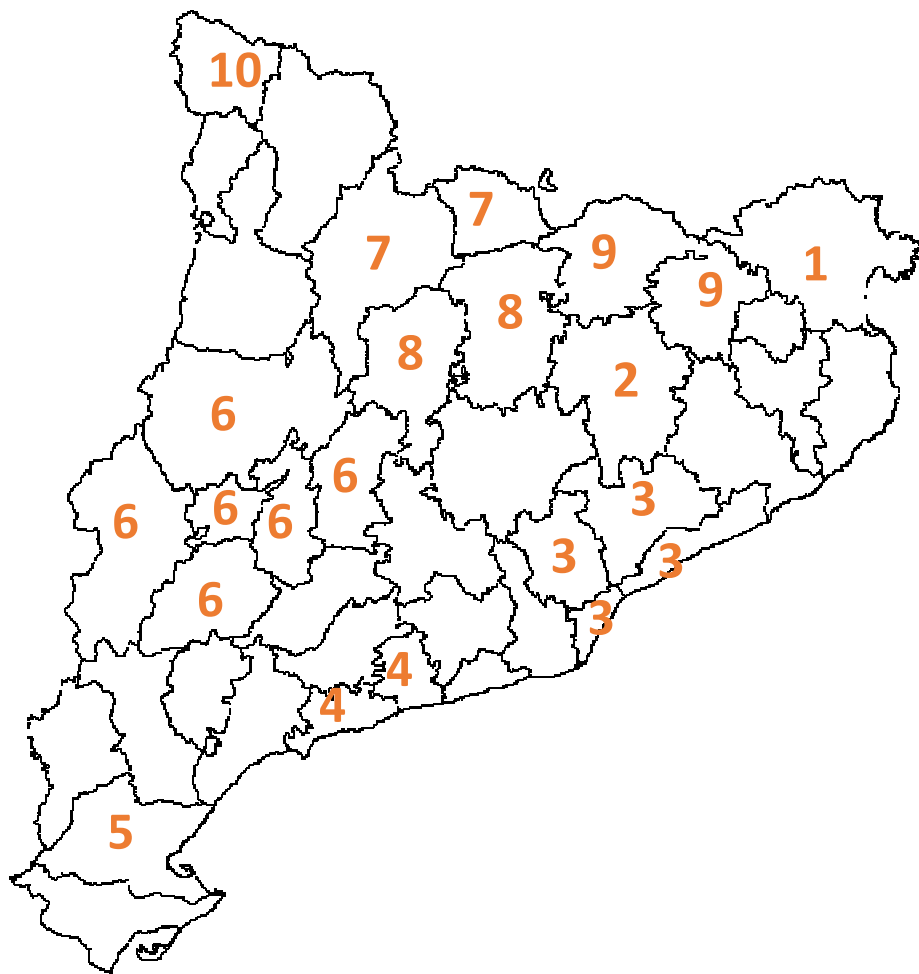
3. Els pobles ibers van tenir molta relació comercial i cultural amb els fenicis, els grecs i els cartaginesos. Situa'ls en el mapa de la Mediterrània.

Qui eren els ibers?

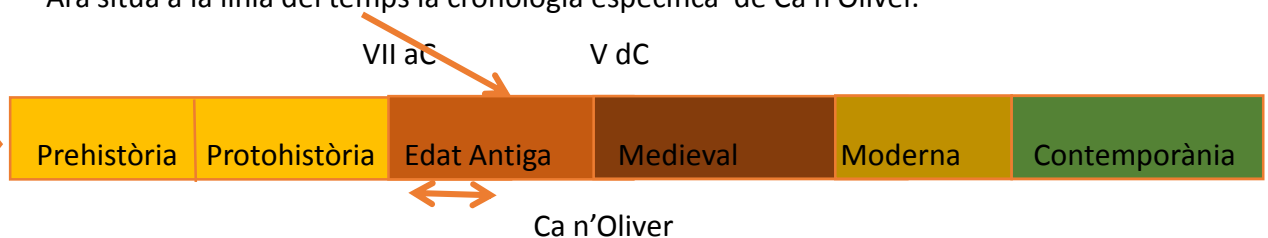
1. Els pobles ibers van viure al litoral mediterrani al segle V aC. Estaven organitzats en tribus. Situa en el mapa les més importants.

1 Indigets (Empúries) – **2 Ausetans** (Osona) – **3 Laietans** (Maresme i Barcelonès, Vallès) – **4 Cossetans** (Baix Penedès i Tarragonès) – **5 Ilercavons** (Baix Ebre) – **6 Ilergetes** (comarques de Lleida) – **7 Ceretans** (Cerdanya) – **8 Bergistans** (Berguedà) – **9 Castel·lans** (Pirineu gironí) – **10 Arenosins** (Alt Urgell)

2. Situa els ibers en el seu temps.

Ara situa a la línia del temps la cronologia específica de Ca n'Oliver.

Estructura i situació dels poblats ibers

1. Hi ha diferents tipologies d'assentaments ibers: els poblats que actuaven com a grans centres comercials, les aldees on vivien comunitats petites amb activitats agrícoles i ramaderes i els petits llogarrets (tipus granja).

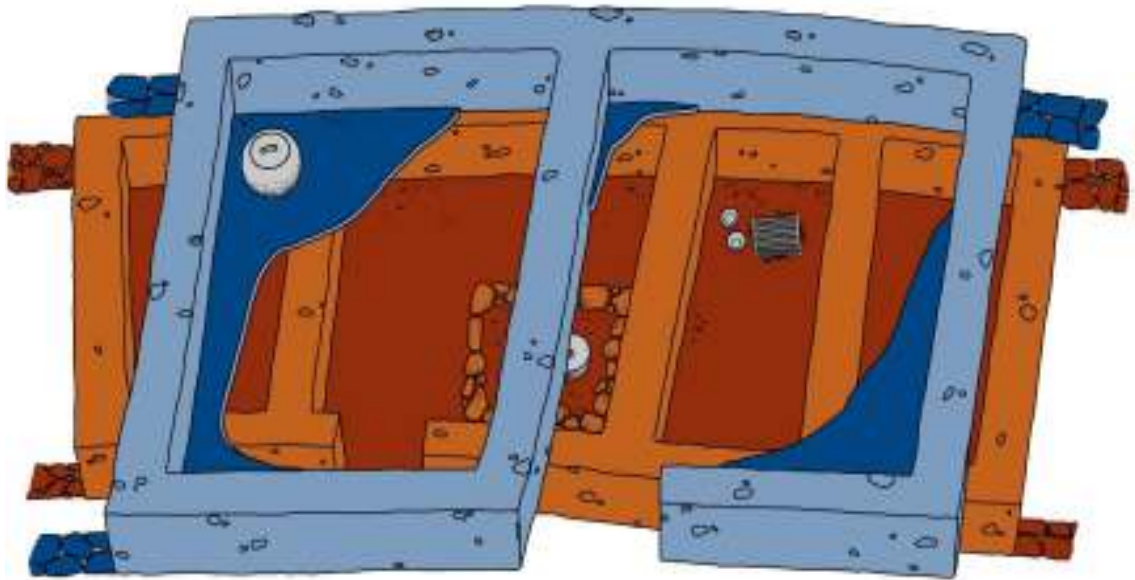
Assenyalala la tipologia que correspon a cada dibuix i explica les característiques de cadascuna.

Assentament	Tipus i estructura
	Poblat que actua com a gran centre comercial. Situat dalt d'un turó, punt de referència d'una gran zona. Camp de sitges per emmagatzemar gra. Urbanisme incipient
	Petit llogarret on es desenvolupa una petita explotació agrícola i ramadera. Aïllat al camp
	Aldea on viu una petita comunitat, amb economia de subsistència i un urbanisme incipient

L'arqueologia

1. Què és aquest dibuix?

És una planta d'unes habitacions superposades d'una estructura

2. Observa aquesta imatge. Què representen cadascun dels colors?

Les diferents fases d'una casa i del carrer

3. Com interpreten els arqueòlegs aquestes estructures?

Segons el material que es pot recuperar del seu interior, podem deduir quina funció tindrien aquestes estances.

4. Com saben a quina època pertany cada fase?

S'ha de tenir en compte l'estratigrafia; és a dir, les capes de terra i estructures que estan en un nivell inferior són més antigues que les superiors. Això, juntament amb la tipologia dels materials descoberts poden donar-nos una cronologia.

L'arqueologia

1. L'arqueologia és una ciència que permet reconstruir el passat, estudiant les evidències materials deixades per cultures del passat.

2. Llegeix el següent text.

L'Arqueologia és gairebé un trencaclosques on manquen la majoria de les peces. La investigació arqueològica comença amb la localització d'un jaciment i continua molt després de finalitzar l'excavació. Les eines emprades en aquesta feina van des de vulgars aixades fins a cars i sofisticats aparells. D'aquesta manera els arqueòlegs aconsegueixen tota la informació possible a partir de les restes descobertes.

Nora Moloney, *Arqueologia*, Col·lecció Oxford Jove, 1997

3. Posa el nom als objectes que puguis identificar.

1. Raspall
2. Picoleta
3. Paletí
4. Galleda
5. Recollidor

6. Casc
7. Pala
8. Pinzell
9. Bossa
10. Pic

11. Bisturí
12. Flexo
13. Teodlilt
14. Carretó

L'arqueologia

1. Relaciona les parts del procés arqueològic amb la seva descripció.

Diagrama de correspondència entre parts de la investigació arqueològica i descripcions d'activitats:

Parts de la investigació	Descripció
Prospecció en superfície	Passar a paper la forma d'un objecte
Publicació	Documentar vestigis enterrats en estrats
Restauració	Donar a conèixer a la societat
Interpretació	Tornar a posar en el seu estat original
Excavació	Entendre el significat de l'objecte
Dibuix	Buscar jaciments

Algunes de les ciències que utilitza l'arqueologia són: paleontologia, paleobotànica, paleozoologia, paleoantropologia, paleocarpologia, antracologia, malacologia o la geologia.

2. Algunes de les ciències que utilitza l'arqueologia són la paleontologia, la zooarqueologia, la fitoarqueologia, la ceràmica, la carpologia, l'antracologia, la malacologia o la geografia.
3. Posa el nom a l'objecte de la fotografia i la ciència que l'estudia.

Esquelet humà/antropologia 	Llar de foc/carbó/antracologia
Esquelet animal/arqueozoologia 	Llavor/carpologia
Petxina/malacologia 	Estrats/geologia